

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

אחו"ק

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכרון

הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל ארי' ליב
אחיו של הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער הי"ד
בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל

רב פעלים לתורה ולמצות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

קדושים

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".
מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט נגינים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. – מדוע מאריך רש"י וחזור על דבריו:
"המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו (ולאחר מכן הוא ממשיך) שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיות?"

ב. "הזאת; פירות הנטיות"

בנוסף לכך יש עוד כמה דיוקים בלשון רש"י, ומהם:

(א) "המצוה הזאת שתשמרו..." – מהו הדיוק בתוספת "הזאת"? אילו היה רש"י אומר "כשתשמרו המצוה", וכדומה, ללא ההדגשה "הזאת" גם אז היו יודעים שמדובר על מצוה זו, שעליה מדובר לפני כן בפסוקים?

(ב) "אני מברך לכם פירות הנטיות" – מדוע משנה רש"י מלשון הפסוק, שבו מופיע הביטוי "תבואתו"?

אף אם רש"י צריך להבהיר שהמשמעות של המילה "תבואתו" כאן איננה⁶ במובן של תבואות השדה, אלא נטיות הכרם⁷, כהתחלת הענין⁸: ונטעתם כל עץ מאכל – גם אז צריך היה רש"י לומר בקצרה "לברך לכם הפירות", או "הנטיות". מה פשר כפל הלשון "פירות הנטיות"?

ג. דברה תורה כנגד יצר הרע...

לאחר מכן ממשיך רש"י ואומר: "היה רבי עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם, לפיכך נאמר להוסיף לכם תבואתו".

לשם מה מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא?

א. "להוסיף לכם תבואתו"

לאחר שנאמרים בתורה דיני ערלה וזכרם רבעי⁹, נאמר²: "ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני ה' אלקיכם".

רש"י מצטט את המילים "להוסיף לכם תבואתו", ומפרש: "המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו, שבשכרה אני מברך לכם פירות הנטיות".

בפשטות מסבירים³, שרש"י רוצה להבהיר שהמילים "להוסיף לכם תבואתו" אינן מהוות המשך ("דבוק") ל"ובשנה החמישית תאכלו את פריו" – כי, כיצד ייתכן לומר שעל "תאכלו את פריו" יינתן השכר של "להוסיף לכם תבואתו"?! – אלא מילים אלו קשורות לפסוקים הקודמים, העוסקים בשמירת המצוה: "המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף..."

אך אין מובן מדוע מאריך ומרחיב רש"י בלשונו בפירושו, והרי, לכאורה, צריך היה לומר בקצרה, בדומה לפירושו ה"אבן עזרא"⁴, ש"להוסיף לכם תבואתו" הוא "דבק עם קדש הלולים", וכדומה. או, כדברי הרשב"ם⁵: "להוסיף לכם תבואתו" – (לכך תזכו) אם תעשו כאשר צוית".

ואף אם נסביר באופן דחוק ביותר, שרש"י רוצה גם להבהיר את המשמעות של "להוסיף לכם תבואתו" – שמשמעות מילים אלו היא "בשכרה אני מברך לכם פירות הנטיות"⁶ – גם אז יכול היה רש"י לומר בקצרה: "להוסיף לכם תבואתו" – בשכר המצוה הזאת אני מברך לכם פירות הנטיות?

(1) קדושים יט, כג"כד.

(2) שם, כה.

(3) ראה ס' הוכרז, משכיל לדוד ובאר יצחק כאן.

(4) עה"פ.

(5) ושו"ל בזה פ"ה ר"ה ג' בתו"כ כאן. ועוד.

(6) אבל דוחק, כי מסתימת לשון רש"י שבהערה הבאה

(וכן – ל' הכתוב תצא כב, ט) משמע שאין בפירושו זה חידוש.

(7) ראה רש"י בחר כה, כ. וראה גם רד"ק כאן.

(8) יט, כג.

יש המפרשים⁹, שבכך מתרץ רש"י מדוע מופיע השכר לאחר „ובשנה החמישית תאכלו...“ ולא לפני כן כשכתובה שמירת המצוה, שעליה ניתן השכר – ולכן מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא¹⁰, שהשכר ניתן משום ש„ארבע שנים אני מצטער בו חנם“ – שהאדם נמנע מלאכול את הפירות עד השנה החמישית¹¹, „והכי קאמר⁹ מה שתאכלוהו בחמישית בלבד, ולא... יהיה להוסיף“.

אך פירוש זה אינו ברור כל כך, כי העובדה ששכר המצוה אינו מופיע לפני כן אינה מהווה כלל שאלה לפי פשוטו של מקרא: בדרך כלל, כאשר מפורט בתורה שכר המצוה, הוא מופיע בסוף הענין. וכך בעניננו: בתחילה מציינת התורה את כל פרטי המצוה, כיצד צריך האדם לנהוג בפירותיו – „שלוש שנים .. לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש .. (ורק לאחר מכן) ובשנה חמישית (יכול להיות) תאכלו את פריו“, ורק לאחר כל זאת מופיע שכר המצוה, שהקדוש ברוך הוא נותן בגללה, „להוסיף לכם תבואתו“¹².

בנוסף לכך יש להבין מדוע מביא רש"י ענין זה עם שמו של בעל המאמר, שהרי, כאמור פעמים רבות, רש"י מציין את שם האומר רק כאשר פרט זה מוסיף להבנת הפירוש.

(9) משכיל לדוד.

(10) תו"כ עה"פ.

(11) כלשון רש"י (מתו"כ), „ארבע שנים אני מצטער בו חנם“. ולכאורה צ"ע שהרי בשנה הרביעית מותר לאכול הפירות בירושלים וא"כ אינו „מצטער .. חנם“? ומתורץ ע"פ פרש"י בפסוק שלפנ"ז, „מה מע"ש אינו נאכל כו' אלא בפדיון אף זה כן“, שמוה מובן שפירות רבעי אינם שלו כ"א מה שמשולחן גבוה קזכי (וראה גם מפרשי התו"כ כאן שזהו פלוגתת ריה"ג ורע"ק, שלריה"ג הם ממון בעלים ולרע"ק – ממון גבוה).

(12) ומש"נ „להוסיף גו' בסמיכות ל, תאכל גו' אינה קושיה (כ"כ). כמ"ש בראב"ע כאן, ורבים כמוהם“.

ויותר מכך: בענין זה עצמו מדייק רש"י ואומר „היה רבי עקיבא אומר“, שרבי עקיבא היה נוהג לומר מאמר זה תמיד – מה מוסיפה הדגשה זו¹³ להבנת הענין?

ד. שכר מצוה – כנגד יצר הרע?

במאמר זה עצמו – שרש"י מביא בשם רבי עקיבא – אין מובן:

ישנן מצוות רבות, שבהן מציינת התורה את שכר המצוה, ורש"י אינו מפרש לגביהן, שהתורה מציינת את שכר המצוה „כנגד יצר הרע“ – כלומר, שלולא השכר לא יאפשר היצר הרע לקיים את המצוה.

מניין נובע ההכרח, שדוקא שכר זה שונה משכרן של מצוות אחרות, ונאמר „כנגד יצר הרע“, ולא משום שהוא מגיע לאדם משום שהצטער חנם ארבע שנים?

בשלמא, לגבי הפרשה של „יפת תואר“ מובנים דברי רש"י¹⁴ על „ולקחת לך לאשה“¹⁵, האומר „שלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע“, כי, כפי שמבאר רש"י, „אם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באיסור“. כלומר, בעצם היה זה צריך להיות דבר אסור¹⁶, אך הקדוש ברוך הוא מתירה, ומתוך ענין זה עצמו מובן שהוא נאמר „כנגד יצר הרע“¹⁷.

אך לגבי מתן שכר על מצוות באופן כללי אנו מוצאים במפורש בתורה בכמה מצוות, כדלעיל, שזהו יסוד חשוב במצוות לדעת שהקדוש ברוך הוא נותן שכר על המצוות¹⁸,

(13) ובפרט שבתו"כ (לפנינו) איתא, ר' עקיבא אומר“.

(14) תצא כא, יא (מקידושין כא, ב).

(15) תצא שם.

(16) כפרש"י תצא שם בד"ה שלאח"ז, „אפילו אשת איש“.

וראה מפרשי רש"י שם.

(17) ועד שאפילו אחרי ההיתר „אם נשאה סופו .. בן סורה ומורה“ (פרש"י שם ד"ה ולקחת).

(18) כמפורש בעשה"ד (יתרו כ, ו ובפרש"י), ובכ"מ. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חכ"ב ע' 80-79.

לזכות

החייל ב"צבאות השם" מנחם מענדל שיחי לרגל היכנסו בבריתו של אאע"ה ביום הבהיר - י"א ניסן, ה' תהא שנת עשירות - שנת "פרצת" - 770

ולזכות אחיו

החייל ב"צבאות השם" לוי יצחק שיחי

ולזכות הוריו

הווי"ח ר' יוסף חיים וזוגתו מרת הדס אסתר שיחי אורן

נדפס ע"י זקניו

הווי"ח ר' ישראל וזוגתו מרת מזל שיחי אורן

הווי"ח ר' רחמים הכהן וזוגתו מרת ליליאן שיחי זואק

*

לזכות

הווי"ח ר' נוריא-ל הכהן בן מרת רוזה שיחי כהן,

ליום הולדתו, ה' אייר

הווי"ח ר' אשר בן מרת פרי שיחי חביביאן,

ליום הולדתו, ה' אייר

הווי"ח ר' דוד פינחס בן מרת זיוור שיחי קשרים,

ליום הולדתו, ה' אייר

הווי"ח ר' יוסף מרדכי בן מרת ביילא שיחי גטי,

ליום הולדתו, ה' אייר

הווי"ח ר' עמי בן מרת שושנה שיחי פייקובסקי,

ליום הולדתו, ה' אייר

הווי"ח ר' אברהם אהרן בן מרת יענטא שיחי פלאטקין,

ליום הולדתו, ח' אייר

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק

ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

ואם כך, מדוע שונה שכר זה (עבור מצות ערלה וכרם רבעי), שדוקא הוא נאמר „כנגד יצר הרע”¹⁹?

ה. „המבטיח... הבטחתי”

לאחר מכן מצטט רש”י את המילים „אני ה'” ומפרש: „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי”.

ואין מובן: הביטוי הנפוץ בפירוש רש”י במקרים אלו הוא, בקצרה, „נאמן לשלם שכר”²⁰. מדוע מאריך כאן רש”י בלשונו – „אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי”?

יותר מכך: לא זו בלבד שרש”י מאריך כאן בלשונו, אלא שהוא אף משנה מן הרגיל: אין הוא אומר „נאמן לשלם שכר”, אלא „נאמן לשמור הבטחתי”²¹. ועוד, רש”י משנה גם מלשונו שלו לפני כן בעניינו „שבשכרה אני מברך...”, ומתבטא כאן בלשון של הבטחה – המבטיח .. לשמור הבטחתי”?

ו. „להוסיף לכם...” – מטרת המצוה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

השאלה המתעוררת בפסוק זה, שעליה מתכוון רש”י לענות בפירושו, אינה לגבי מקום של המילים „להוסיף לכם תבואתו” – וכדלעיל בסעיף ג', שבפשוטו של מקרא אין זו שאלה, אלא שאלתו היא על משמעות מילים אלו:

אילו היתה התורה רוצה רק להזכיר את שכר המצוה, צריך היה להיות כתוב, כמקומות

אחרים²² „למען²³ הוסיף לכם תבואתו” או „והוסיף לכם תבואתו”, וכדומה.

הניסוח „להוסיף לכם תבואתו” מראה, שזוהי כוונת ותכלית המצוה – „שלש שנים... לא יאכל. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש... (כדי) להוסיף לכם תבואתו” בדומה ל„זכור את יום השבת לקדשו”²⁴, שהמילה „לקדשו” איננה השכר, אלא זוהי מטרת „הזכור”.

מכך לומד רש”י, שמשמעות הפסוק היא: „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו” – אמנם, באופן כללי, יש לקיים מצוה מפני שכך ציוה הקדוש-ברוך-הוא, אך לגבי מצוה זו אומרת התורה, שמותר לקיימה מלכתחילה²⁵ במטרה „להוסיף לכם תבואתו”²⁶.

ומשום כך מאריך רש”י בלשונו: המילים „להוסיף לכם תבואתו” אינן מדברות על שכר המצוה, אלא התורה מדברת כאן בעיקר על כוונת האדם – שהוא מקיים את המצוה כדי „להוסיף לכם תבואתו”. יוצא, אפוא, שבפירוש רש”י כאן ישנם שני ענינים: (א) המשמעות של „להוסיף לכם תבואתו”, שמדובר כאן על כוונת האדם – „המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו”. (ב) הסיבה לכך שמותר לאדם לחשוב כך, משום שכאן אמר הקדוש-ברוך-הוא באופן מיוחד שכך יהא למעשה: „שבשכרה אני מברך לכך פירות הנטיות”.

ז. הברכה ב„פירות הנטיות”

לפי זה מתעוררת השאלה: אם משמעות המילים „להוסיף לכם תבואתו” היא שזהו שכר

עמם – התעוררה המדינה לסייע להם, בהתאם להשיטה דמדינה זו בעניני צדקה, שמסייעים לאנשים בכל העולם כולו, ואין מחכים אפילו לבקשת עזרה.

עד”ז ידוע גם כן שבימים האחרונים יצא מנהיג מדינה זו בהכרזה והוראה מפורטת בנוגע לחינוך הנוער. בהתאם לזה שבתחלת נשיאותו הכריז ששאיפתו היא להזכר כ”עדיקיישאן (חינוך) פרעזידענט”, בגלל הפעולות והשינויים הגדולים לטוב שהוא ינהיג בכדי לחזק את החינוך במדינה זו.

...וכל זה הוא – נוסף על עוד כמה ענינים בהשגחה פרטית מידי יום ביום, הן בנוגע להכלל והן בנוגע לכל אחד ואחד בעניניו הפרטיים – והכוונה בזה היא, שזה יגלה עוד יותר איך שהעולם מסייע לעשות דירה בתחתונים ולהביא את הגאולה

נכולל – שבשבע האחרון מצאו בפניה נידחת בעולם אבנים טובות ומרגליות, ע”י ברכתו של הקב”ה [בדוגמת “הנשואם הביאו את אבני השהם ואת אבני המילואים לאפור ולחושן”² (עבור בגדי הכהונה), שהעננים הביאום³], והכוונה בזה היא – שמנצלים זאת לקישוטי כלה, להוסיף בצדקה, כנ”ל].

המסקנא מהאמור לעיל בנוגע לפועל:

הגאולה באה דוקא ע”י העבודה בגלות, לגלות את אלופו של עולם (אף) ב”גולה”, שדור זה, דור האחרון בגלות, יהי’ הדור הראשון דהגאולה.

והקב”ה עוזר שרואים במאורעות האחרונים בעולם איך שהעולם בעצמו מסייע ומביא לגאולה.

וענינו בפשטות הוא – כנ”ל – שכל יהודי צריך להוסיף ב”מעשינו ועבודתינו” בכלל שמביאים את הגאולה, כולל ובמיוחד – כמדובר בהתוועדות שלפ”ז – בלימוד התורה בעניני גאולה, בתושב”כ (”שכל” הספרים מלאים בדבר זה”), ותושבע”פ, משנה וגמרא ומדרשים וכו’.

~

(22) ראה לדוגמא יתרו כ, יב.

(23) וראה תיב”ע כאן: מטול כו’.

(24) יתרו שם, ח.

(25) ועפ”ז יל”פ לשון רש”י, תהי’ להוסיף לכם תבואתו” –

תהי’ שמירתכם (ולא – תהי’ המצוה).

(26) דלא כמ”ש בבאר מים חיים (לאחי המהר”ל) כאן.

וראה לקמן סעיף ח.

(19) להעיר מפרש”י ר”פ צו „ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כס”, ומפורש לקמן בפ’ בהר (כה, כ) „וכי תאמר מה נאכל” – אבל גם במקומות אלו לא כתב רש”י „דברה תורה כנגד יצר הרע”.

(20) כפרש”י ר”פ וארא. פרשתנו לעיל יט, י. ועוד (ראה הנסמן לקו”ש [המתורגם] דחכ”ב ע’ 109 הערה 15).

(21) ע”ד לשונו בפ’ וארא שם (ו, ג, שם, ו).

...עניני העולם עצמו ואזה"ע עצמן (גם בזמן הגלות) מסייעים הם (באמת) לעבודה דהבאת הגאולה.

ויש לומר, שבעמדנו בסוף זמן הגלות, סמוך להגאולה – בא הסיוע בגילוי יותר.

וכפי שרואים בדורות האחרונים במיוחד, ויתירה מזה – בזמן האחרון, ובפרט בימים האחרונים ממש:

בדורות שלפניו ה' מקום מגורם (רוב) בני במדינות שבהן היו מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים!) לעבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים, גרים (רוב) בני במדינות שבהן מושלת מלכות של חסד, החל ממדינה זו (שבה נמצאים רוב מנין ובנין דבני), שמסייעת לבני להגיע לגאולה פנימית בעבודתם, עד שיעשו את העבודה שתביא את הגאולה כפשוטה, והמלכות (של חסד) תסייע אז לבני גם לחזור לארץ ישראל (בלשון הכתוב: והביאו את כל אחיכם גו').

ובשנה האחרונה רואים איך שיחס זה לבני התפשט בעוד במדינות שונות, עד גם במדינה ההיא, שבה היו (עד לאחרונה) הגבלות בנוגע לחירות בני ישראל בעבודתם בתומ"צ וגם בנוגע ליציאתם ממדינה ההיא – וכעת נשתנה יחסם, שמתירים לבני לקיים תומ"צ, ומתירים לבני לצאת משם (ללא ההגבלות שהיו פעם). אדרבה – הם גם מסייעים לבני לנסוע לארץ הקודש. מעין הכנה לסיוע דאזה"ע שבני יצאו מהגלות וילכו לארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלימה.

נוסף על הסיוע הישר דאזה"ע לבני – ישנם גם ענינים שבהם רואים איך שאזה"ע בעצמם עושים פעולות של טוב וחסד, המגלות עוד יותר שיש בעה"ב לבירה זו, כהכנה ל"היתה לה המלוכה" בגאולה האמיתית והשלימה.

לא כפי שהי' מכבר, שדוקא עם ישראל (אע"פ שאתם המעט מכל העמים⁵) השלים בפועל את הכוונה דדירה בתחתונים, ואחדות ממלכיות אזה"ע התנהגו באופן אכזרי אחת אל השני, והתעסקו בעיקר בתועלת עצמם, או בכיבוש מדינות אחרות וכיו"ב.

בין הענינים הגלויים שנתוספו בימים אלו ממש, שבהם רואים איך שהעולם ואזה"ע מתכווננים ומסייעים בדרך לגאולה – ע"י ענין הצדקה והחינוך, שני יסודות עיקריים בישובו של עולם, "לשבת יצרה"⁶:

ידוע ומפורסם (בכל המכתבי-עת) אודות המאורעות בימים האחרונים – שמדינה זו (המיוסדת על צדקה וחסד, כידוע) ניצלה את חוק כחה לסייע ולהציל אנשים במקום רחוק בעולם (הרחק ממדינה זו), אע"פ שע"ז לא באה תועלת ישירה לתושבי מדינה זו:

מדינה זו שלחה ריבוי אנשים ואנשי חיל מצבאה לסייע לפליטים במקומות ההם, ביחד עם מזון ובגדים ורפואות. במקום להשתמש באוירונים לעניני כיבוש, ובמקום להשתמש במזון ובגדים עבור אזרחי מדינה זו – משתמשים בהם להציל אנשים אומללים, ובפרט ילדים קטנים, מקור (וכו'), עד מהיפך החייו.

ובזה רואים את רגש הרחמנות דתושבי מדינה זו: כאשר הם שמעו וראו איך שאנשים טובלים יסורים – הגם שאינם קרוביהם, ואף פעם לא היתה להם שייכות

המצוה, הרי היה מובן מדוע הן מופיעות בסוף הענין, כדלעיל.

אבל לפי פירוש רש"י, שמדובר כאן בעיקר על כוונת האדם בעת קיום המצוה, צריכות היו מילים אלו להופיע בסמוך למילים המדברות על שמירת המצוה – "לא יאכל" בכוונה של "להוסיף לכם תבואתו"?

על תמיהה זו משיב רש"י בכך שהוא משנה מלשון הפסוק "תבואתו" ואומר "פירות הנטיעות": על ידי קביעת המילים "להוסיף לכם תבואתו" לאחר, ובשנה החמישית... מתכוונת התורה לרמוז לאופן הברכה: המשמעות של "להוסיף לכם תבואתו" היא שלא זו בלבד שהקדוש-ברוך-הוא יתן ברכה מיוחדת בצמיחת הפירות ובגידולם, אלא שגם לאחר שיגדלו "פירות הנטיעות" של השנה החמישית, כשהם מוכנים ל"תאכלו את פרי", תחול בהם עצמם ברכת ה' באופן של הוספה וריבוי – "אני מברך לכם פירות הנטיעות", בדומה לדברי רש"י בפרשת בהר²⁷, אף בתוך המעיים תהא בו ברכה".

ח. מותר לקיים מצוה זו למען שכרה

אך עדיין אין מובן: במה שונה מצוה זו מכל שאר המצוות, אשר דוקא לגביה: (א) התורה אומרת שמותר לקיימה מלכתחילה כדי "להוסיף לכם תבואתו". (ב) השכר עצמו שונה משכרן של שאר המצוות, ללא יחס כלל – ברכה ב"פירות הנטיעות", כדלעיל?

משום כך מביא רש"י את מאמרו של רבי עקיבא – "דברה תורה כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם...": כיון שקשה מאוד לקיים את המצוה, שהרי היהודי יכול לטעון "ארבע שנים אני מצטער בו חנם" – לכן "התירו", כנגד

יצר הרע", להתכוון לשכר המצוה בעת קיומה. וכדי "להשביע את רצון" היצר הרע מבטיח הקדוש-ברוך-הוא למצוה זו שכר שונה ומיוחד מן הרגיל.

לפי זה מובנים בפשטות דברי רש"י בהמשך "אני ה' – אני ה' המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתו": כאן אין די בזירוז "נאמן לשלם שכר", כבשאר מצוות, כי מדובר כאן על מצוה שאדם מקיימה מלכתחילה למען שכרה, ולולא זאת לא היה היצר הרע מאפשר לו לקיימה,

לכן משמעותן של המילים "אני ה'" כאן היא "המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי", מכיון שזה הבטחה של הקדוש-ברוך-הוא ושהוא "נאמן לשמור הבטחתו", מסתפק בכך גם היצר הרע, והוא מוכרח להסכים לקיום המצוה²⁸.

ט. רבי עקיבא במצב דומה

אך אצל תלמיד ממולה יכולה עדיין להתעורר שאלה: כיצד ייתכן שבמצוה זו ישנו כל כך מיתר המצוות – שמתירים לקיימה למען שכר, ויחד עם זאת מבטיחים שכר מיוחד במינו – וכל זאת לצורך מי שנמצא במצב שפל כל כך, שהדרך היחידה להשפיע עליו היא באופן של "כנגד יצר הרע"?

לכך מציין רש"י שאלה הם דבריו של רבי עקיבא, הוא אשר אמר "ואהבת לרעך כמוך... זה כלל גדול בתורה"²⁹. כמו כן רבי עקיבא "היה רגיל לזכות את ישראל"³⁰, ולפי שיטת רבי עקיבא, שלימוד זכות על כל יהודי והנסיון לעזור לו וכדומה זהו כלל גדול בתורה – מובן מדוע התורה מתעסקת עם כל יהודי ודואגת גם למי שזקוק ל"דברה תורה כנגד יצר הרע".

28) וגם: ה' מקום לומר, שמכיון שמקיים המצוה בשביל לקבל פרס, לא יקבל השכר, ולכן מוכרחת ההוספה שהקב"ה מבטיח על כך, שבכל אופן יקבל השכר.
29) פרש"י לעיל פסוק יח (מתוך עה"פ).
30) פרש"י סנהדרין קי, ב ד"ה שבקי'.

לכן מדייק רש"י בלשונו "היה רבי עקיבא אומר", שהוא נהג לחזור בתמידות על מאמר זה, כך שהענין של "דברה תורה כנגד יצר הרע" מבטא התנהגות הקשורה במיוחד למהותו ומעלתו של רבי עקיבא³¹ – ומשום כך נהג דוקא רבי עקיבא לציין שוב ושוב את התועלת הנובעת מכך:

רבי עקיבא לא למד כלל תורה בארבעים שנות חייו הראשונות³². רק לאחר שהובטח לו שכר אם ילמד תורה, הוא הלך ללמוד³³.

יוצא אפוא, שאצל רבי עקיבא היה מצב הדומה ל"הרי ארבע שנים אני מצטער בו חנם": פנייתו ללימוד תורה מהווה השלכת כל ארבעים שנות חייו הראשונות. על ידי צעד זה הוא מדגיש ששנותיו הקודמות הוא "מצטער בו חנם", והן הלכו לריק.

בנוסף לכך – הוא הלך ללמוד תורה למען שכר³⁴, ולמרות זאת היתה הצלחתו בלימוד

התורה רבה ביותר ונעלית כל כך³⁵, עד אשר "כולהו אליבא דרבי עקיבא"³⁶.

ולפיכך "היה רבי עקיבא אומר דברה תורה..." כי גם אצלו היה מצב דומה: באמצעות הבטחת שכר הוא התחיל ללמוד תורה, ובסופו של דבר הגיע לדרגתו הנעלית.

י. "ורב תבואות בכח שור"

אך עדיין אין הכל ברור, בפנימיות הענינים: בכל אופן הרי ההכרח של "דברה תורה כנגד יצר הרע" הוא רק לצורך מספר מועט של יהודים הנמצאים בדרגה נמוכה ביותר, ומדוע נקבעה מצוה זו עבור כלל ישראל באופן המדגיש ש"דברה תורה כנגד יצר הרע"?

ההסבר לכך הוא: הפירוש הפנימי של "דברה תורה כנגד יצר הרע" הוא, שמהותה של מצוה זו היא להפוך את היצר הרע, בדומה ל"ואהבת... בכל לבבך, בשני יצריך"³⁷, שהיצר הרע יחפץ מעצמו לקיים מצוה³⁸. ומשום כך השכר עבור מצוה זו הוא "להוסיף לכם תבואתו", כי דוקא באמצעות הברירה והאתהפכא של היצר הרע ושל הנפש הבהמית נגרמת "הוספה" אמיתית בקדושה, כפי שידוע ההסבר³⁹ על "ורב תבואות בכח שור"⁴⁰, שההוספה והמעלה הרבה בקדושה – "ורב תבואות" באים דוקא "בכח שור", על ידי הברירה והזיכרון של הנפש הבהמית.

ואחד ההסברים לכך הוא משום שהעבודה

(35) ראה אדר"נ שם. נדרים וכתובות שם. ועוד.

(36) סנהדרין פו, א.

(37) משנה ברכות רפ"ט (גד, א).

(38) שלא בערך יותר ממלאך רע בעל נרחו יענה אמן

(שבת קיט, ב).

(39) לקו"ת האוינו עה, ריש ע"ד. ובכ"מ. וראה בארוכה ס' הערכים יחב"ד (כרך א) ע' אהבת ה' – ההוספה שבה כו'. וש"נ.

(40) משלי יד, ד.

[כולל – דאָס וואָס בשבוע האחרון האָט מען געפונען בפניה נידחת בעולם אבנים טובות ומרגליות, ע"י ברכתו של הקב"ה [בדוגמת "והנשאים הביאו את אבני השם ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן" (פאָר די בגדי כהונה), אַז די עננים הביאום⁴¹], און די כוונה בזה איז – אַז מ'נוצט דאָס אויס אויף קישוטי כלה, מוסיף זיין אין צדקה, כנ"ל].

די מסקנה פון האמור לעיל בנוגע לפועל:

די גאולה קומט דוקא דורך דער עבודה אין גלות, פון מגלה זיין אלופו של עולם אין "גולה", אַזוי אַז דור זה, דער דור האחרון אין גלות, וועט זיין דער דור הראשון פון גאולה.

און דער אויבערשטער העלפט אַז מ'זעט אין די מאורעות האחרונות בעולם ווי די וועלט אַליין איז מסייע און פירט צו דער גאולה.

ובפשטות מיינט דאָס – כנ"ל – אַז יעדער איד דאָרף מוסיף זיין אין "מעשינו ועבודתינו" בכלל וועלכע ברענגט די גאולה, כולל ובמיוחד – ווי גערעדט בהתוועדות שלפנ"ז – אין לימוד התורה בעניני גאולה, אין תושב"כ (וואָס, כלי הספרים מלאים בדבר זה"), און תושבע"פ, משנה וגמרא ומדרשים וכו'.

(משיחות ש"פ אחר-קדושים, י"ג אייר תשנ"א)

(7) ויקהל לה, כז.

(8) ת"י עה"פ.

(9) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ב.

ע"פ האמור לעיל ישנם כמה לימודים בנוגע לעבודת בני' בהבאת הגאולה, ואיך שצריכים להתכוון לגאולה – בעמדתו עכשיו ממש בסוף זמן הגלות, "גולה", והנה הנה באה הגאולה.

(31) להעיר מפ' כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוסח ההגדה, "חכם מה הוא – אומר" (הגש"ע עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יז).

(32) אדר"נ פ"ו, ב.

(33) כתובות סב, סע"ב ואילך*. – באדר"נ שם ד, תחלתו של רע"ק .. פעם אחת ה' עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו .. מיד תור ללמוד תורה". אבל בפשטות, ה' זה לאחר הסיפור דכתובות, אלא שחשב שלאחרי מ' שנה בלי תורה שוב לא יוכל ללמוד, עד שראה אבן כו' ודן ק"ז בעצמו כו'. וכן משמע מנוסחא ה' באדר"נ שם, "זה רע"ק שבקש ללמוד תורה הלך וישב לו על באר אחת כו' [וראה בנין יהושע לאדר"נ שם, שבזמן הסיפור דאדר"נ כבר ה' לומד מקרא (וראה פירוש במש"כ שם, כתב לו א"ב ולמדה". ואכ"מ)].

(34) ראה גם עיון יעקב לע"י כתובות שם.

(*) בנדרים (נ, א) דלאחרי שנשאת לו בת כלבא שבוע א"ל זיל הוי בי רב. אבל בכדי שלא יסתור להא דכתובות, י"ל שהתנתה עמו לפני הנישואין שילך ללמוד (וכדמוכח בחדא"ג מהרש"א כתובות שם). ובתנ"ד ורבי יהושע (שבת קג, א) שלא נשאה עד לאחר שלמד כ"ד שנה.

כידוע) האָט אויסגענוצט איר שטאַרקן כח צו אַרויסהעלפן און ראַטעווען מענטשן במקום רחוק בעולם (ווייט אַוועק פון דער מדינה), אע"פּ וואָס דורך דעם קומט ניט אַ תועלת ישרה צו תושבי מדינה זו:

די מדינה האָט געשיקט אַ ריבוי מענטשן און אנשי חיל פון איר אַרמיי צו אַרויסהעלפן די פליטים אין יענע ערטער, צוזאַמען מיט עסן און קליידער און רפואות. אַנשטאַט נוצן די אוירונים אויף עניני כיבוש, און אַנשטאַט נוצן די עסן און קליידער פאַר די בירגער פון דער מדינה — נוצט מען זיי אויף ראַטעווען אומגליקלעכע מענטשן, ובפרט קליינע קינדער, פון קעלט, ביז פון היפך החיים.

וואָס דערביי זעט מען די רחמנות פון תושבי מדינה זו: בשעת זיי האָבן געהערט און געזען ווי מענטשן ליידען — איז הגם אַז זיי זיינען ניט זייערע קרובים, און האָבן מיט זיי קיינמאָל קיין שייכות ניט געהאַט — איז די מדינה נתעורר געוואָרן צו זיי העלפן. בהתאם צו דער שיטה פון מדינה זו בעניני צדקה, אַז מ'העלפט אַרויס מענטשן בכל העולם כולו, און מען וואָרט אפילו ניט אַז מ'זאָל בעטן הילף.

עד"ז איז אויך ידוע אַז בימים האחרונים איז מנהיג מדינה זו אַרויס מיט אַ הכרזה והוראה מפורטת בנוגע צו חינוך הנוער. בהתאם לזה וואָס בתחלת נשיאותו האָט ער מכריז געווען אַז זיין שאיפה איז צו געדענקט ווערן אַלס דער „עדזשוקיישען (חינוך) פרעזידענט“, צוליב די פעולות ושינויים גדולים לטוב וואָס ער וועט איינפירן צו מחזק זיין דעם חינוך אין דער מדינה.

. . . וכל זה איז — נוסף צו נאָך כמה ענינים וואָס פאַסירן בהשגחה פרטית מדי יום ביום, סיי בנוגע צו דעם כלל און סיי בנוגע צו יעדערען אין זיינע ענינים פרטיים — און די כוונה בזה איז, אַז דאָס זאָל נאָכמער מגלה זיין ווי וועלט איז מסייע צו מאַכן אַ דירה בתחתונים און ברענגען די גאולה,

כרוכה בצער: עבודת הנשמה מצד עצמה היא נעשית מתוך עונג, אַךּ העבודה הרוחנית של „בירור“ הנפש הבהמית דורשת יגיעה ועמל לשבור את ההעלם וההסתר של הנפש הבהמית, על ידי אתנפאי.

ולכן הכרחי שיהיה לפני כן צער של ארבע שנים, שבהן אין הנפש הבהמית

נהנית⁴¹ מן התבואה. ועל ידי אתנפאי זו, מגיעים לידי אתנפכא עד אשר מגיעים לידי „להוסיף לכם תבואתו“ — ורב תבואות בכח שור.

(משיחת ש"פ אחרון ק תשכ"ח,
ש"פ קדושים תשל"ו)

(41) ראה לעיל הערה 11.

לזכות

כ"ק אדונונו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

הוספה

בשורת הגאולה

כג.

ע"פ האמור לעיל האט מען ארויס כמה לימודים בנוגע צו דער עבודה פון אידן צו ברענגען די גאולה, און ווי מ'דארף זיך גרייטן צו דער גאולה – שטייענדיק איצטער ממש בסוף זמן הגלות, „גולה“, און האלטנדיק אט אט בא דער גאולה.

. . . די עניני העולם עצמו און די אוה"ע עצמם (אויך בזמן הגלות) זיינען (באמת) מסייע צו דער עבודה פון ברענגען די גאולה. ויש לומר, אז שטייענדיק בסוף זמן הגלות, סמוך צו דער גאולה – קומט ארויס דער סיוע בגלוי יותר.

ווי מ'זעט עס אין די דורות האחרונים במיוחד, און נאכמער – אין דעם זמן האחרון, ובפרט אין די לעצטע טעג ממש:

אין די דורות שלפני זה האבן (רוב) אידן געלעבט אין מדינות וואו עס זיינען געווען מניעות ועיכובים וכו' (לא תקום פעמיים) צו עבודת ה' בכלל.

משא"כ בדורות האחרונים – לעבן (רוב) אידן אין מדינות וואו עס הערשט א מלכות של חסד, אנהויבנדיק פון מדינה זו (וואו עס געפינען זיך רוב מנין ובנין פון אידן), וואס איז מסייע אידן צו דערגרייכן א גאולה פנימית בעבודתם, ביז – אז זיי זאלן טאן די עבודה וואס וועט ברענגען די גאולה כפשוטה, און דעמולט וועט דער מלכות (של חסד) אויך מסייע זיין אידן צו זיך אומקערן אין ארץ ישראל (בלשון הכתוב: והביאו את כל אחיכם גו').

און בשנה האחרונה זעט מען ווי דער יחס צו אידן איז נתפשט געווארן אין נאך מדינות, ביז אויך במדינה ההיא, וואו עס זיינען (ביז

לאחרונה) געווען הגבלות בנוגע צו דער חירות פון אידן בעבודתם בתומ"צ און אויך בנוגע צו זייער ארויסגיין ממדינה ההיא – איז זייער יחס איצטער איבערגעקערט געווארן, אז זיי לאזן אידן מקיים זיין תומ"צ, און לאזן אידן ארויס פון דארט (אן די הגבלות פון אמאל), ואדרבה – זיי זיינען נאך מסייע די אידן צו פארן אין ארץ הקודש. מעין הכנה צו דער סיוע פון אוה"ע אז אידן זאלן ארויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ הקודש בגאולה האמיתית והשלמה.

נוסף צו דעם סיוע ישר פון אוה"ע צו אידן – זיינען אויך דא ענינים אין וועלכע מ'זעט ווי אוה"ע אליין טוען פעולות של טוב וחסד, וואס איז נאכמער מגלה ווי יש בעה"ב לבירה זו, אלס צוגרייטונג צו „והיתה לה' המלוכה“ בגאולה האמיתית והשלמה,

ניט ווי ס'איז געווען אמאל, אז דוקא עם ישראל (אע"פ וואס „אתם המעט מכל העמים“), האט משלים געווען בפועל די כוונה פון דירה בתחתונים, און אחדות פון מלכיות אוה"ע האבן זיך געפירט באופן אכזרי איינער צום צווייטן, און האבן זיך בעיקר מתעסק געווען אין תועלת עצמן, אדער אין כובש זיין אנדערע מדינות וכיו"ב.

צווישן די ענינים גלויים וואס זיינען צוגעקומען בימים אלו ממש וואו מ'זעט ווי עולם און אוה"ע גרייטן צו און זיינען מסייע די וועג צו דער גאולה – דורך דעם ענין פון צדקה און חינוך, צוויי יסודות עיקריים אין ישובו של עולם, „לשבת יצרה“:

ס'איז ידוע ומפורסם (אין אלע צייטונגען) וועגן די מאורעות בימים האחרונים – אז די מדינה (וואס איז מיוסד אויף צדקה וחסד,

(3) ראה ב"ר רפ"ש.

(4) עובדי' בסופו.

(5) ואתחננו ז, ז.

(6) ישעי' מה, יח.

(1) ל' הכתוב – נחום א, ט. וראה לקר"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55.

(2) ישעי' סו, כ.